

Barnet som expert

En metodhandbok för dig som gör
undersökningar om och med barn

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATSverige
 www.ecpat.se
 info@ecpat.se
 +46(0) 8 598 920 00

Bakgrund

ECPAT påbörjade under hösten 2019 ett projekt för att utveckla nya metoder att samla in kunskap från barn. Målet var att skapa både kvalitativa och kvantitativa metoder som gör det möjligt för barn att vara delaktiga i alla delar av undersökningen och inte bara delta som respondenter. Vi fokuserade på barns utsatthet för sexualbrott på internet – ett område där det saknas kunskap och där vi antog att vuxna ofta saknar insyn i barnens aktiviteter och upplevelser. Valet av ämne gjorde det tydligt att vi måste bjuda in barnen som experter då de äger kunskap som vi saknar och de kan bidra med nya perspektiv och frågeställningar.

Vår tanke var att under våren 2020 skapa en kunskapsbas via intervjuer och fokusgrupper. Tidigt i detta arbete drabbades dock Sverige av pandemin vilket gjorde det omöjligt att möta barn fysiskt. ECPAT valde då att utveckla ett verktyg som gjorde det möjligt för oss att inhämta barnens åsikter digitalt utifrån de intervjuer vi hunnit genomföra.

Metoden hämtade inspiration från så kallade vinjettbaserade fokusgrupper där barn får resonera kring känsliga frågor utifrån fiktiva berättelser snarare än att berätta om sina egna erfarenheter. Barnens uppgift var att sätta en gräns där någon i berättelsen agerade på ett sätt som inte var okej. Målet var att få in ungefär hundra svar som kunde utgöra grunden för vårt

vidare arbete, men i stället svarade 6 500 barn på i genomsnitt två berättelser var. Det stora gensvaret var en följd av att vi i anslutning till undersökningen gick ut med en informationskampanj i sociala medier där vi berättade om projektet. Barnen var mycket generösa att dela sina reflektioner och erfarenheter kring varje berättelse vilket gav oss möjlighet att hitta mönster i svaren och koppla dessa till specifika resonemang.

”Vår förhoppning är att vi genom denna handbok ska inspirera andra att tänka nytt kring undersökningar riktade till barn.”

Det stora gensvaret på 2020 års undersökning gav fördjupad kunskap och skapade en grund för kommande undersökningar. Det faktum att vår undersökning väckte så stort engagemang hos barnen gjorde att vi höjde ambitionsnivån för att göra barn delaktiga i alla delar av undersökningen i ett tidigare skede än ursprungligen planerat. Detta har resulterat i att antalet barn som deltagit i de kommande undersökningarna snabbt ökat och både 2021 och 2022 deltog ungefär 13 000 barn.

Varje år har undersökningen givit oss större lärdomar om barns erfarenheter av sexuell

utsatthet på internet men också förståelse för hur utsattheten samverkar med positiva interaktioner, ett sexuellt utforskande och nya digitala möjligheter. Denna kunskap har varit viktig för att utveckla vår stömlinje för barn och för att förstå konsekvenserna för barnen av att utsättas för sexualbrott på internet.

Undersökningen har också lett till att vi hittat nya vägar för barn att dela med sig av sina erfarenheter och sin kunskap. Resultaten från våra undersökningar har presenterats i rapporter, seminarier och i filmer riktade till barn. Eftersom det i stor utsträckning saknas kunskap inom det här området har flera av rapporterna översatts till engelska och det har skapat ett internationellt intresse för både resultaten och metoderna vi använder.

Vår förhoppning är att vi genom denna handbok ska inspirera andra att tänka nytt kring undersökningar riktade till barn. Det handlar om att aktivt bjuda in barn i både skapande och analys och även använda metoder som väcker engagemang och vilja att delta i undersökningar.

Vi hoppas att de metoder och verktyg vi utvecklat ska hjälpa andra att skapa en ny typ av data som gör det möjligt att se mönster i barns erfarenheter och attityder samtidigt som vi får ta del av barnens resonemang.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Barns delaktighet

ECPATs syn på barns delaktighet utgår från att barnet är expert på sin egen situation och att vi genom att arbeta tillsammans med barn kan få ny, unik, kunskap. Vår utgångspunkt är att barnen ska vara aktiva medskapare i våra undersökningar och analyser.

En undersökning som är skapad tillsammans med barn och som utgår från deras erfarenheter väcker mer engagemang hos de deltagande barnen. Det skapar också resultat som är mer relevanta och där barnen själva presenterar lösningar på utmaningar de möter. I varje undersökning riktad till barn bör de bjudas in på ett tidigt stadium och ges faktiska möjligheter att påverka innehållet.

I ECPATs undersökningar har barn bidragit med berättelser som andra barn kan relatera till både vad gäller språk och innehåll. De har också nyanserat, utvecklat och utmanat dessa berättelser i enkäten genom att ge många och långa fritextsvar. I vår undersökning år 2022 gav barnen 5 500 fritextsvar vilket motsvarade närmare 300 sidor text med resonemang kring berättelserna och svarsalternativen. Många av dessa svar innehöll i sin tur nya berättelser om barns utsatthet för sexualbrott och sexuell exploatering på internet.

På ECPAT tycker vi att det är viktigt att barn medverkar i att tolka och analysera erfaren-

heterna från våra undersökningar och de nya berättelser som de har bidragit med. Därför arbetar vi med analysgrupper bestående av barn, som tillsammans med våra utredare analyserar resultaten från undersökningarna. Vi tror att detta bidrar till en fördjupad förståelse av resultatens innebörd och att vi försäkrar oss om att resultaten är relevanta och speglar barns verklighet.

”En undersökning som är skapad tillsammans med barn och som utgår från deras erfarenheter väcker mer engagemang hos de deltagande barnen.”

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATSverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Hur ECPAT arbetar med barns delaktighet i undersökningar:

Intervjuer

Berättelser med barns egna upplevelser från sexuell utsatthet på nätet samlas in. Det ger oss möjlighet att konstruera trovärdiga berättelser och förstå det enskilda barnets upplevelser. De intervjuade barnen måste som regel ha specifika erfarenheter och rekryteras utifrån detta.

Fokusgrupper

Grupper om 3-7 personer får kommentera och resonera kring berättelser och hur de själva förhåller sig till dessa. Det varierar om de behöver ha specifika erfarenheter eller inte. Detta ger underlag för att förstå hur en upplevelse eller ett fenomen tolkas av barn som inte är direkt berörda.

Analysgrupper

Här ges barnen möjlighet att analysera resultaten från enkäten utifrån sin egen förståelse av citat och/eller statistik. Det sker oftast i workshops med grupper om 3-7 barn. Barnen ska på något sätt vara berörda av frågan men behöver inte alltid ha direkt erfarenhet då detta inte efterfrågas.

Fritextsvar

Barnen ges möjlighet att anonymt kommentera, nyansera eller förkasta färdiga svarsalternativ eller berätta om egna upplevelser. Finns efter varje berättelse i enkäten.

Gruppchattar

En gruppchatt är kopplad till ett fördjupningsområde i taget och är öppen för barn som besvarat det specifika fördjupningsområdet. Tillsammans med utredare från ECPAT och/eller andra barn resonerar de kring fördjupningsområdet.

Utvärderingsgrupper

Vi arrangerar regelbundet träffar med barn som får kommentera hur undersökningen upplevs från olika perspektiv och hur materialet presenteras för barn. Beroende på perspektiv rekryteras barnen för uppgiften.

Vill du läsa mer om barns delaktighet?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Tänk på förhand igenom** varför ni vill göra barn delaktiga.
- **Informera barnet** om hur den information de delar med sig av kommer att användas.
- **Var från början tydlig** med vad barnen kan och kommer att påverka i undersökningen. Delaktighet utan verkligt inflytande motverkar sitt syfte.
- **Välj ut barn med relevanta erfarenheter** för det du söker svar på. Barnet som expert innebär att barnet är expert på sin *egen situation* – inte att enskilda barn kan uttala sig om alla frågor bara i egenskap av att vara barn.
- **Var ödmjuk** och använd metoder som ger barnet möjlighet att dela sina kunskaper. Barnet som expert innebär att barnet har kunskaper som de vuxna saknar.
- **Bygg förtroende** genom att vara tydlig och ärlig mot barnet. Många barn är misstänksamma mot vuxenvärlden och skeptiska när de erbjuds verkligt inflytande.
- **Skilj på barn som deltagare i en undersökning och de som hjälper till med design, testning och analys.** De senare utför ett arbete och för detta bör de få en ersättning som motsvarar tiden de lägger ner på arbetet.
- **Om du möter barn i utsatta situationer ska det finnas en plan för att kunna vägleda barnet till relevant stöd vid behov.**

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

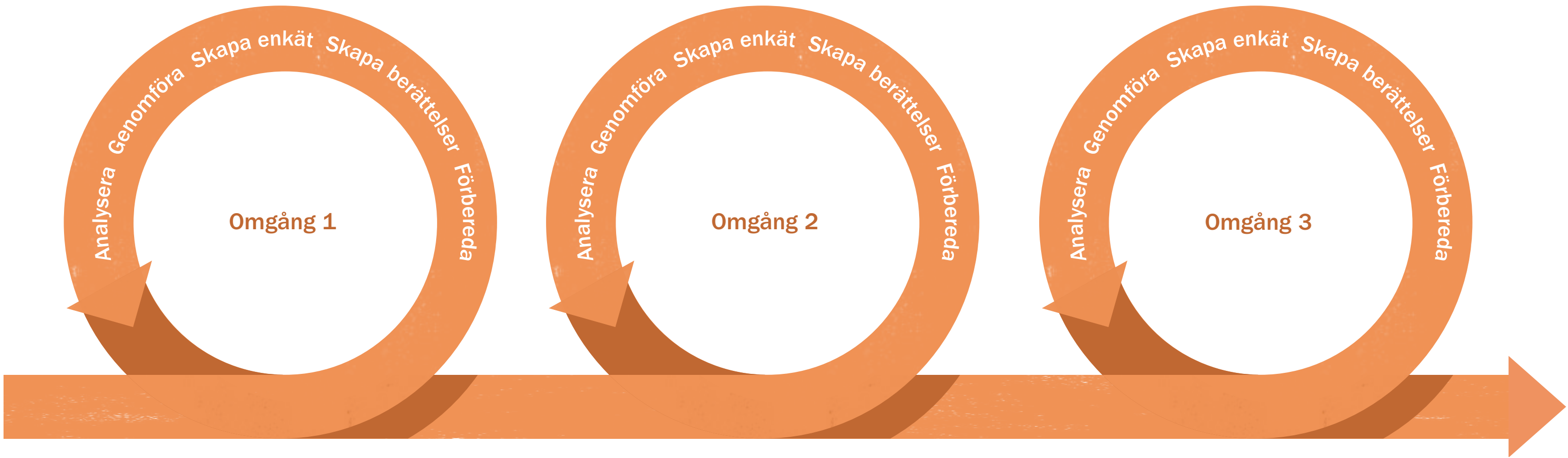
Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Ett iterativt arbetssätt

Inspirationen till att arbeta iterativt kommer från designmetodiken. Fördelen med ett iterativt arbetssätt är att varje ny produkt – i det här fallet undersökningen – ses som en prototyp och inte som en slutprodukt. Varje ny omgång kommer därmed med nya lärdomar som förbättrar undersökningen och målgruppsanpassning.

När vi inledde projektet med att utveckla nya metoder för att samla in kunskap från barn ville vi uppnå följande mål:

- Skapa innovativa metoder och nya sätt att samla in kunskap från barn.
- Samla in kunskap med både djup (kunskapen

skulle visa på hur barnen resonerade) och bredd (att ett stort antal barn skulle delta).

- Göra barnen delaktiga i hela processen på ett meningsfullt sätt.

Under arbetets gång blev det tydligt att det fanns en styrka i att integrera olika metoder och för-

hållningssätt i en och samma process snarare än att avgränsa dem från varandra. Denna kunskap skapades stegvis då varje ny undersökning gav oss erfarenheter som kunde förbättra vårt arbete och bredda vår kommunikation inom våra olika verksamhetsområden.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATSverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Tack vare det iterativa förhållningssättet förändrades vårt arbete till att utveckla olika prototyper – vinjettbaserade enkäter, analysgrupper för barn och chattverktyg för att nå specifika grupper av barn – till en sammanhållen process.

Blandningen av metoder, tillsammans med rikedomen i det material vi fick in, gjorde att vi kunde använda materialet på olika sätt, till exempel i rapporter, som kunskapsstöd i vår stömlinje för barn, i vår stömlinje för föräldrar samt i informationsmaterial till barn.

En viktig insikt från vårt projekt är vikten av att tillåta kunskapen att växa stegvis för att kunna identifiera svagheter och bygga vidare på styrkor i arbetssättet. Den berättelsebaserade enkäten var från början en nödlösning då vi under pandemin inte kunde träffa barn fysiskt – men den visade sig vara en nyckel för att skapa engagemang hos barnen. Den information och de digitala kanaler vi har använt för att nå ut med undersökningen har lärt oss hur vi kan nå barn med viktig information. Det har bland annat bidragit till att de hittar till vår stömlinje om de har varit utsatta för sexualbrott.

Det är vår övertygelse att vi kan dra lärdomar både av det vi lyckas med och det vi misslyckas med. Bara genom att vara öppna med vår process kan vi skapa trovärdighet i våra resultat.

”En viktig insikt från vårt projekt är vikten av att tillåta kunskapen att växa stegvis för att kunna identifiera svagheter och bygga vidare på styrkor i arbetssättet.”

Vill du läsa mer om ett iterativt arbetssätt?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Våga pröva nya lösningar.** En viktig del i ett utvecklingsarbete är att vara öppen för att pröva nya vägar för att komma djupare i kartläggningen.
- **Våga misslyckas.** I ett iterativt arbetssätt är misslyckanden – eller i alla fall mindre lyckade innovationer – omöjliga att undvika. Implementera nya lösningar stegvis så du kan identifiera vad som fungerar och vad som inte fungerar.
- **Var uppmärksam på vad som händer.** När du upptäcker att något fungerar bra i en del av undersökningen kan det vara värt att pröva det även i andra delar. Ibland skapas lösningar av en slump.
- **Se varje undersökning som en prototyp.** Varje ny undersökning kommer att skapa nya insikter. Det är viktigt att inse att målet inte är att göra om samma undersökning för att den fungerade bra utan att hitta sätt att göra den bättre.
- **Lyssna på barnen.** Det är viktigt att ta in barnen i alla delar av processen för de kan ofta se saker som vuxna missar och beskriva varför ett visst upplägg fungerade eller inte fungerade.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Att skapa berättelser

Exempel på berättelse

”Träffen”

Oliver får en snap där Astrid dansar med sina kompisar. Astrid säger att hon är 15 år men Oliver retas och säger att hon ser yngre ut. Oliver är 16 år. De har chattat ett tag och Oliver tycker att Astrid är söt men han är inte kär. Astrid skriver ofta att hon gillar Oliver. I helgen ska Oliver vara ensam hemma när hans föräldrar ska morfar som varit sjuk. Astrid kommer över till Oliver och de kollar på film och dricker cider som mamma lämnat kvar. Oliver klär av Astrid och det verkar som hon vill men hon säger inte så mycket och efteråt vill hon gå hem. När Oliver vaknar på morgonen ser han att han fått ett mess av Astrid där hon skriver att hon är 12 år. Han får ont i magen.

Svar 1: Jag tycker att Oliver borde ha fattat att hon ljugit om sin ålder. På Snapchat finns massa yngre.

Svar 2: Det som Oliver gjort är inte ok och inte lagligt. Jag tycker att han ska försöka prata med sina kompisar om det som har hänt.

Svar 3: Jag tycker att Astrid borde ha vetat bättre än att hänga med killar som är 16 år. Det är delvis hennes fel.

Svar 4: Oliver borde prata med sina föräldrar. De kan säkert hjälpa honom.

Svar 5: Jag tycker att Oliver borde messa Astrid. Om de messar och allt känns ok har Oliver inget att oroa sig för.

För att skapa de berättelser som låg till grund för vår första berättelsebaserade enkät använde vi oss av intervjuer med barn som hade erfarenhet av sexuell exploatering på internet. Intervjuerna skedde tidigt i vårt projekt och vi antog att liknande intervjuer skulle behöva genomföras kontinuerligt för att skapa och uppdatera berättelser i kommande undersökningar. Då resultaten från undersökningen kom in visade det sig dock att många barn valt att dela sina egna upplevelser av sexuell exploatering på internet.

”Barnen började också kommentera vikten av undersökningen, trovärdigheten i berättelserna och tacka för att de fick delta.”

Dessa berättelser fördjupade ytterligare vår kunskap och vi kunde skapa nya berättelser och korrigera gamla. Barnen var också generösa med att dela med sig av sina resonemang kring berättelserna. Fritextsvaren i kombination med att antalet svarande barn överträffade våra mest optimistiska förhoppningar och visade på barnens engagemang och önskan att bidra till vår kunskapsutveckling.

I stället för den relativt enkla frågan i 2020 års undersökning som handlade om var barnen

drog gränsen i ett skeende, tog vi nu vara på barnens svar och fördjupade enkäten. Nu kunde vi använda barnens tidigare fritextsvar som underlag och fråga vilket resonemang som låg närmast hos den som svarade.

Under 2021 och 2022 utforskade vi barns attityder till egen och andras utsatthet på internet. Detta ökade barnens engagemang ytterligare och vi fick både fler fritextsvar och den genomsnittliga längden på dessa ökade. Antalet deltagande barn ökade och de började kommentera vikten av undersökningen, trovärdigheten i berättelserna och tacka för att de fick delta.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

När vi skapar berättelser är det viktigt att använda barnens egna begrepp och uttryck. Det finns få saker som sänker trovärdigheten – och därmed barnens engagemang – så mycket som när vuxenvärldens begrepp blandas in i berättelsen. Ord som nakenbilder används nästan uteslutande av vuxna och barn använder i stället begrepp som nudes, rövbilder, dickpics och titpics för att beskriva och nyansera ett fenomen. Det är också viktigt att förstå hur och vilka appar som barnen använder för att försäkra sig om att även detta beskrivs på ett trovärdigt sätt. Då både språk och användningen av appar förändras snabbare bland barn än bland vuxna är det viktigt att kontinuerligt justera existerande berättelser.

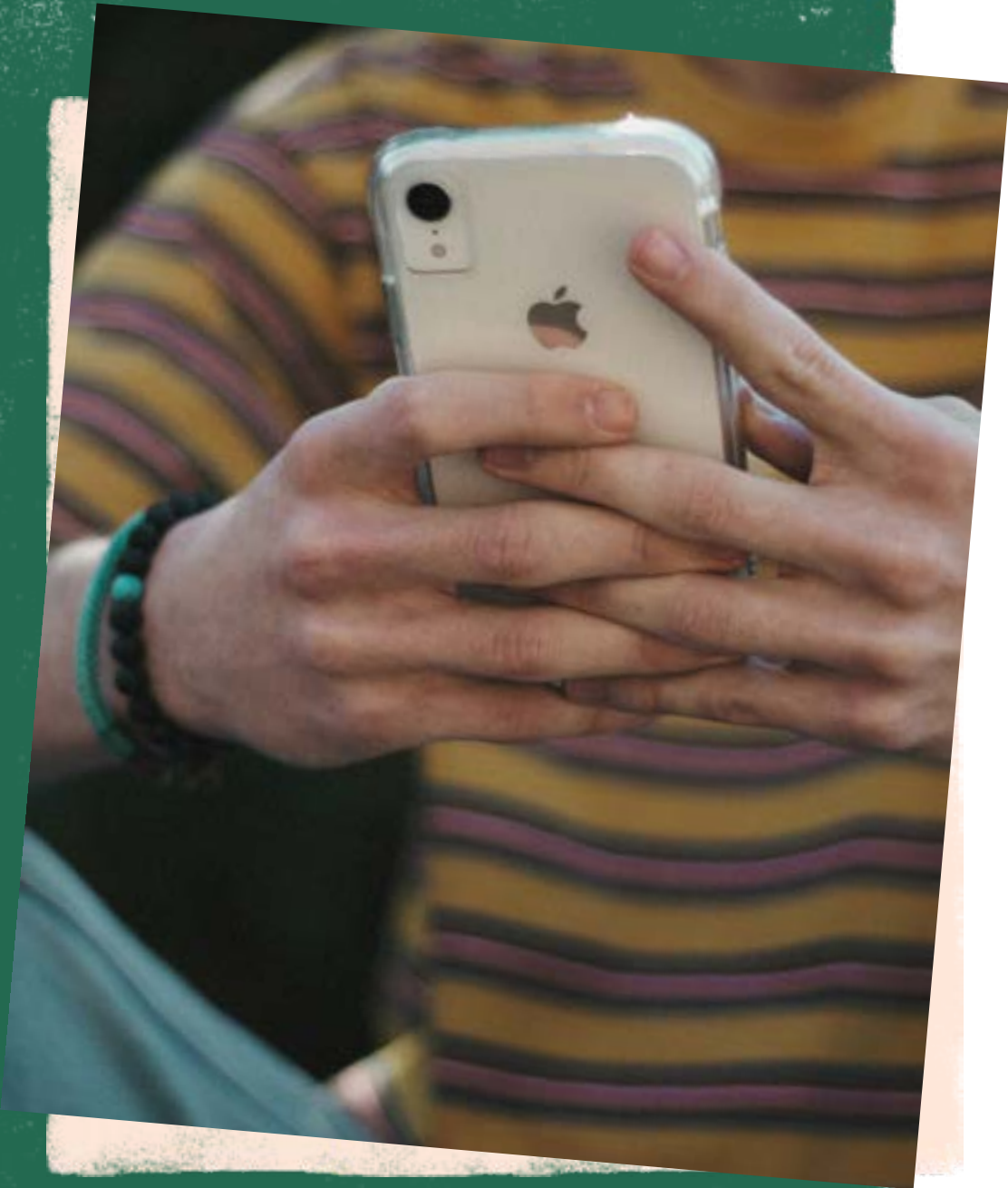
Under 2022 började vi skapa flera varianter av vissa berättelser där aktörerna exempelvis bytte kön eller sexuell läggning. Orsaken till detta var en hypotes om att barnens attityder och förslag förändrades i och med dessa skillnader.

Vill du läsa mer om att skapa berättelser?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Tänk igenom vilka barn som du vill ska delta.** Vilka erfarenheter är relevanta? Vilka av barnens egenskaper (till exempel ålder, kön eller socioekonomi) kan påverka de berättelser vi skapar?
- **Informera barnet om vad syftet med deltagandet är och hur informationen kommer att användas.** Försäkra dig om att barnet förstår.
- **Var tydlig med att det är barnet som styr samtalet** och bestämmer hur mycket de berättar. Det är ofta bra att öva på att låta barnet säga nej eller att de inte vet. Barn vill ofta vara till lags och göra rätt – det gäller särskilt om de är yngre.
- **Var öppen.** Ofta kan vuxna överraskas av vad barnen har att berätta och hur de förhåller sig till detta. Det är viktigt att barnen inte uppfattar den vuxne som avståndstagande eller oförstående.
- **Låt barnet tala till punkt.** Var försiktig med att ställa följdfrågor eller förutsätta hur barnet upplevt en händelse. Låt barnet berätta i sin egen takt och ställ öppna frågor om hur barnet tänker.
- **Barn berättar på olika vis.** Alla barn är inte lika verbala så visa tålamod och utforska tillsammans andra sätt att beskriva känslor och händelser som att rita eller använda lera. Detta är speciellt viktigt om barnet har ett annat modersmål eller av någon anledning har svårt med muntlig kommunikation. Ibland kan det vara lättare att beskriva svåra saker om man inte behöver göra det i ord.
- **När du skriver berättelsen är det mycket viktigt att allt som skulle kunna röja barnets identitet tas bort.** Det gäller även för de som står barnet nära.
- **Använd barnens begrepp och beskrivningar.**
- **Kontrollera att berättelserna och språket upplevs som trovärdiga** av andra barn.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

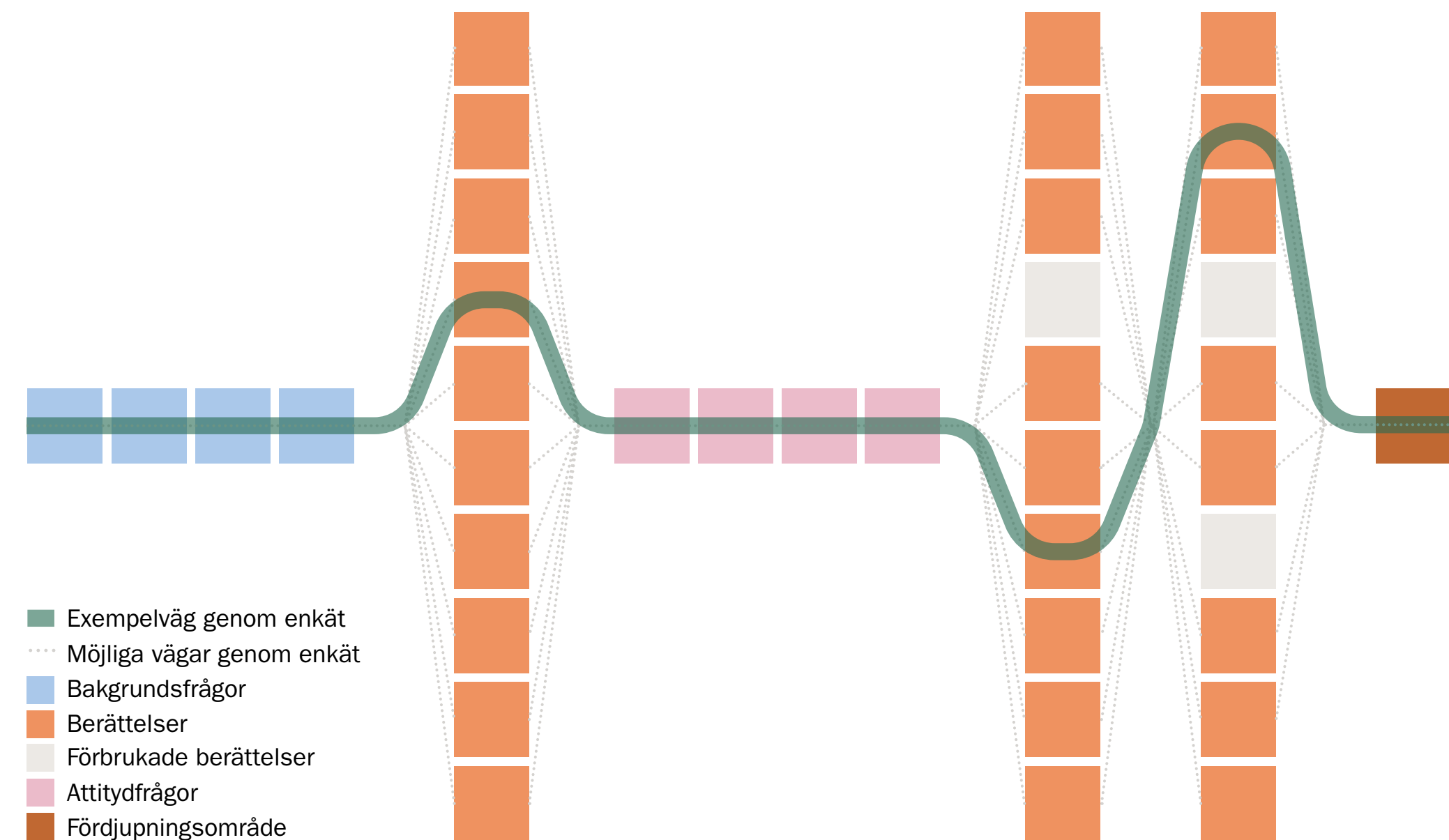
@ECPATSverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Att skapa enkäten

När vi formulerade berättelserna som utgjorde kärnan i ECPATs enkät behövde vi fatta beslut kring designen. Det krävde att barnen fick framföra sina åsikter om hur en enkät skulle se ut för att skapa engagemang och öka viljan att delta.

Tydliga önskemål var att den skulle bygga på frivillighet, gå snabbt att besvara och ge utrymme att motivera och förklara svaren. Barnen berättade att de var negativa till tydligt graderade skalor, frågor som de inte förstod syftet med och alltför långa förklaringar till en fråga. En annan åsikt som framkom var att de ofta uppfattade de vuxnas frågor som alltför försiktiga – som om de vuxna var rädda för att fråga om saker som de uppfattade som obehagliga. Åsikten att vissa frågor uteslöts av fel orsaker skapade en distans från barnens sida och en känsla av att vuxenvärlden inte var intresserad av det som barnen uppfattade som verkliga problem.

Barnens synpunkter spelade en stor roll för hur vi konstruerade enkäten. Vår enkät innehöll mycket få bakgrundsvariabler i början samt tre attitydfrågor efter den första berättelsen. I övrigt bestod enkäten av frågor kopplade till berättelserna. I direkt anslutning till varje berättelse fanns en fråga om barnet eller någon vän upplevt något som liknade innehållet i berättelsen. Dessutom fanns ett utrymme att i fritext kommentera fritt kring berättelsen.

“Åsikten att vissa frågor uteslöts av fel orsaker skapade en distans från barnens sida och en känsla av att vuxenvärlden inte var intresserad av det som barnen uppfattade som verkliga problem.”

För att inte begränsa kunskapen till tre berättelser skapade vi ett bibliotek av berättelser – elva för äldre barn och sex för yngre barn. Varje deltagare slumpades sedan till de berättelser de fick besvara. Varje enskilt barn fick svara på maximalt tre berättelser. Att vi begränsade antalet berättelser gjorde att tidsåtgången för att besvara enkäten blev relativt kort för barnen, samtidigt som vi ändå fick drygt 1500 svar per berättelse under 2021 och 2022.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Under 2021 skapade vi också möjligheten för barn att svara på ett av tre fördjupningsområden eller dela med sig av en egen berättelse i slutet av enkäten. Fördjupningsområdena var antingen kopplade till teman som kommit upp i tidigare undersökningar och där vi önskade ytterligare kunskap eller till områden kopplade till vårt stöd för barn vi möter i vår stöddlinje Ditt ECPAT. 2022 kompletterades dessa fördjupningsområden med möjligheten att chatta med en utredare på ECPAT om barnen ville utveckla sina resonemang eller beskriva sina egna erfarenheter. Båda dessa förändringar har bidragit till ökad kunskap hos oss, men vi var tydliga med att det var en fördjupning och vi gjorde det lätt för dem att välja bort detta moment. Vi ville försäkra oss om att barnen som deltog skulle känna att de gjorde det av frivillighet och engagemang.

Trots att barnens engagemang var tydligt i fritextsvaren kommer vi inför nästa undersökning att genomföra nya workshops för att gå igenom design, presentation av innehåll och möjliga förbättringar. Undersökningar som är beroende av barnens delaktighet och engagemang måste kontinuerligt förändras och fördjupas. Barnens verklighet förändras och i takt med detta måste även undersökningen förändras.

Viktigt att tänka på

- **Tänk igenom vilka bakgrundsvariabler du verkligen behöver.** Det är lätt att vilja ha många, men ju fler variabler barnen behöver svara på desto fler kommer att avsluta enkäten tidigt. Fråga bara om det som du verkligen tror att du kommer att använda.
- **Var inkluderande i dina bakgrundsvariabler** och försäkra dig om att alla barn har ett alternativ de känner igen sig i. Det är till exempel viktigt att tänka på att barn kan ha samkönade föräldrar eller att det finns barn som inte bor med någon av sina föräldrar.
- **Använd ett språk som är tydligt och lätt att förstå.** Undvik om möjligt långa definitioner.
- **Använd graderade skalor sparsamt** – om alls.
- **Var frikostig med möjligheten att lämna svar i fritext.** Barn vill ofta nyansera sitt svar eller motivera varför de svarar på ett visst sätt. Det är viktig information som fördjupar vår förståelse för vad barnens svar betyder.
- **Våga fråga.** Barn vill kunna dela med sig av svåra saker om det är en del av deras verklighet. Var samtidigt försiktig med att fråga om detaljer om till exempel övergrepp vilket kan uppfattas som integritetskränkande. Vill barnen dela med sig av detaljer gör de det i fritextsvaren.
- **Använd berättelser i stället för frågor** då det både gör det lättare för barnen att relatera till ämnet och förstå vad som efterfrågas.
- **Fundera noga på hur du lägger upp enkäten.** Barn är tydliga med att de inte vill att enkäter ska vara långa. Är antalet deltagare nog stort behöver inte alla frågor besvaras av alla barn.
- **Konstruera enkäten så att du kan använda alla svar** – oavsett hur många berättelser barnen besvarat.
- **Gör barn delaktiga i arbetet** med att göra enkäten intressant och engagerande. Engagemang förbättrar kvaliteten på din data och får barnen att berätta om undersökningen för andra barn.
- **Var redo att förändra enkäten.** Det är viktigt att kunna jämföra undersökningar över tid, men ännu viktigare att barnen känner att den speglar deras erfarenhet.

“Det är viktigt att kunna jämföra undersökningar över tid, men ännu viktigare att barnen känner att den speglar deras erfarenhet.”

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Förstasidan

Bakgrundsfrågor

Berättelse

Mer om berättelsen

Fördjupning om barnet

På bilderna visas utdrag av vad barnen möter då de deltar i undersökningen.

Inledningsvis får barnen veta syftet med undersökningen, hur undersökningen är konstruerad samt hur de kan söka stöd i ECPATs stödlinje om de varit utsatta för sexuell exploatering. Denna information upprepas i slutet av undersökningen.

När barnet samtyckt till att delta kommer de till bakgrundsfrågorna och sedan slumpas de till den första berättelsen. När de valt ett svarsalternativ (eller klickat i att inget passar) kommer de vidare till en fråga om de, eller någon de känner, har liknande erfarenheter. Där finns också utrymme att lägga till egna kommentarer eller förklara sina val. Efter berättelsen möts barnet av frågor om attityder till internet, sex och relationer.

De slumpas sedan vidare till en andra och en tredje berättelse och får sedan möjlighet att välja en av tre fördjupningsberättelser eller dela en egen upplevelse.

Barnet kan när som helst avsluta undersökningen. Den enda obligatoriska frågan gäller ålder då den avgör vilka berättelser barnet får svara på.

Vill du läsa mer om att skapa enkäten?

Till fördjupning

- Bakgrund
- Barns delaktighet
- Ett iterativt arbetssätt
- Att skapa berättelser
- Att skapa enkäten
- Att väcka barnens intresse
- Analys av materialet
- Barn som analytiker
- Att presentera och värdera material
- Att återkoppla till barn
- Sammanfattning
- Fördjupningar

Att väcka barnens intresse

Då ECPAT ville att barnen skulle delta av eget intresse valde vi att rekrytera på digitala plattformar där vi visste att de befann sig. Under åren har vi haft informationskampanjer på Facebook, Instagram, Snapchat och på TikTok. Plattformarna har skiftat då barnen rört sig bort från framför allt Facebook och ökat sitt engagemang på TikTok.

Informationen har byggts på korta animeringar med formuleringar hämtade från intervjuer och tidigare undersökningar. Stor vikt har lagts vid att hitta ett brett tilltal för att så många barn som möjligt ska känna sig tilltalade och representerade. Vi ser att närmare hälften av de barn som klickat sig vidare till undersökningen också har valt att delta.

En lärdom från vårt arbete med information till barn är att det är viktigt att finnas på rätt plattformar vid rätt tid. Detta kräver både kunskap och en tydlig budget för ändamålet. Det kräver också att barn snabbt kan förstå vad undersökningen går ut på och att avsändaren är trovärdig. I vårt fall har vi även lagt till information om Ditt ECPAT – vår stödverksamhet för barn och unga.

Vill du läsa mer om att väcka barnens intresse?

Till fördjupning

Exempel på innehåll i informationkampanjen på sociala medier.

Viktigt att tänka på

- **Acceptera självrekrytering till undersökningar.** Detta innebär utmaningar vid tolkning av materialet men vi vet att slumpmässiga urval med låg – och sjunkande svarsfrekvens – innebär liknande utmaningar.
- **Se till att ha en budget** som gör att det går att nå barnen på de digitala plattformar de befinner sig på.
- **Ta reda på vilka plattformar barnen du vill nå befinner sig på** och när de är som mest aktiva.
- **Formulera ett kort budskap** som snabbt väcker nyfikenhet och intresse.
- **Koppla på information om undersökningen när barnen klickar sig vidare.** Denna information ska vara tydlig, åldersanpassad, korrekt och ge barnet all information hen behöver för att besluta om de vill delta eller inte.
- **Om du arbetar med känsliga frågor bör det i anslutning till undersökningen finnas information om var barnet kan få stöd.**
- **Lita på din egen undersökning.** Väcker undersökningen barnens engagemang kommer de att berätta om den och hitta nya deltagare. Detta är en viktig rekryteringsväg.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Analys av materialet

Datan från undersökningen var oerhört rik och omfattande. Det handlade både om material som kunde kodas, struktureras och visualiseras med hjälp av kvantitativa metoder och om hundratals sidor med fritextsvar. Många av fritextsvaren var direkt kopplade till svaren på berättelserna och kunde därför inte analyseras separat. Det kvantitativa materialet, exempelvis fördelningen mellan olika svarsalternativ, fylldes med innehåll via fritextsvaren vilket tillät en djupare analys av barnens resonemang.

Mängden material krävde att det tidigt fanns en tydlig plan för hur och i vilken ordning det skulle analyseras. Innan innehållet kunde analyseras behövde vi försäkra oss om att det inte fanns systematiska skillnader i hur barnen besvarade berättelserna beroende på hur de interagerat med undersökningen. Detta gällde exempelvis antalet berättelser de besvarat eller om och hur de barn som gått vidare till fördjupningsfrågorna skiljde sig från de barn som inte gjort det. Det var först när det var avgjort som vi visste hur vi skulle hantera materialet.

Den övergripande frågan – barnens utsatthet för sexuell exploatering på internet – var alltid en utgångspunkt samtidigt som den var för bred och för allmän för att kunna tillvarata materialets rikedom och möjligheter. Om vi enbart hade fokuserat på den skulle vi ringakta barnens tid och det engagemang de hade lagt på att

besvara undersökningen. I ECPATs undersökning har vi inte hittat signifikanta skillnader för hur barnen svarat på berättelser utifrån hur många de besvarat. Bland barnen som gått vidare till fördjupningsdelen såg vi dock en lite större utsatthet bland pojkar. Denna skillnad kan förklaras genom att fler pojkar som identifierar sig som HBTQI+ valde att gå vidare till fördjupningsområden och att den gruppen i genomsnitt är mer utsatt än pojkar som inte identifierar sig som HBTQI+.

“Mängden material krävde att det tidigt fanns en tydlig plan för hur och i vilken ordning materialet skulle analyseras.”

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Varje undersökning belyser olika perspektiv på vår fråga för att se hur olika grupper upplever och resonerar kring sin egen och andras utsatthet. Vi identifierar särskilt utsatta grupper och hittar teman som är utforskade eller svagt belagda. Dessa områden kan antingen identifieras under arbetet med data från den aktuella undersökningen eller utifrån sådant som identifierats som ett potentiellt område i tidigare undersökningar.

När vi använt fritextsvaren för att fylla mönster i det kvantitativa materialet med innehåll har vi också varit uppmärksamma på att barnen som svarar i fritext inte nödvändigtvis är representativa för alla barn. Bland annat svarade flickor och äldre barn oftare och till viss del med andra motiveringar än pojkar och yngre barn. Barn med starka åsikter om berättelsen var sannolikt mer benägna att lämna ett fritextsvar än barn som inte kände lika starkt. Fritextsvaren behövde därför inte nödvändigtvis vara representativa för de deltagande barnen som helhet. Fritextsvaren gav dock exempel på hur barnen resonerade och reflekterade över individuella barns upplevelser. Detta var viktigt för att förstå hur olika former av sexuell utsatthet kan påverka enskilda barn.

Vill du läsa mer om att analysera materialet?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Det är essentiellt att det finns rätt kompetens att koda och strukturera både det kvalitativa och kvantitativa materialet.** Det är i hög grad ett arbete som inte kommer att synas senare utan används för att de som arbetar med materialet ska ha en helhetsbild av innehållet.
- **Var försiktig med datatvätt**, det vill säga att städa upp i data – till exempel sortera bort framför allt skämtsvar. Datatvätt är ett viktigt steg för att garantera kvaliteten på materialet, men sådant som kan uppfattas som upprörande eller ”fel” är också ofta barnens legitima åsikter. Kontrollera särskilt svar som innebär många extrema eller motsägelsefulla svar på de bakgrundsfrågor vi ställer.
- **Investera i den mjukvara som behövs.** Microsoft Excel kan användas till mycket av erfarna användare, men ett statistikprogram som R, SPSS, STATA eller SAS är nästan alltid att föredra och framför allt om undersökningen omfattar många deltagare.
- **Kvantitativa visualiseringar är viktiga** för att snabbt kunna ta till sig innehållet i den kvantitativa delen. Försök hålla dessa så tydliga och rena som möjligt om de ska presenteras för andra.
- **Koda det kvalitativa materialet efter teman** och markera gärna ålder och kön på barnet i direkt anslutning till citat och fritextsvar. Var extra uppmärksam på svar som går emot majoriteten då dessa kan innehålla viktig information och är lätta att förbise på grund av egna förväntningar.
- **Tänk på att sortera in fritextsvar** som innehåller flera teman i alla relevanta kategorier.
- **Samla alla svar inom ett tema** och sammanfatta innehållet i barnens resonemang kortfattat. Detta är viktigt för senare delar av undersökningen och för att skapa nya perspektiv på materialet.
- **Försök att förstå det kvantitativa materialet via de kvalitativa svaren.** Ibland tolkar barnen ett svarsalternativ på ett annat sätt än de vuxna förväntade sig och ibland hjälper barnens svar oss att nyansera eller fördjupa vår förståelse av de kvantitativa svaren.
- **Förvänta dig inte att allt material kan redovisas vid ett tillfälle och via en metod.** Denna typ av material är mycket rikt.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Barn som analytiker

Redan vid starten av ECPATs projekt fanns en målsättning att göra barnen delaktiga i analysen av det insamlade materialet. Det implementerades som sista del av projektet i början av 2022 både på grund av pandemin och att det krävdes en genomtänkt modell för att garantera barnen att deras deltagande var meningsfullt. Än så länge har ECPAT endast använt barn som analytiker vid ett tillfälle. Detta skedde i analysgrupper – en slags fokusgrupper med barn som redan kände varandra och därför var trygga att samtala om svåra ämnen.

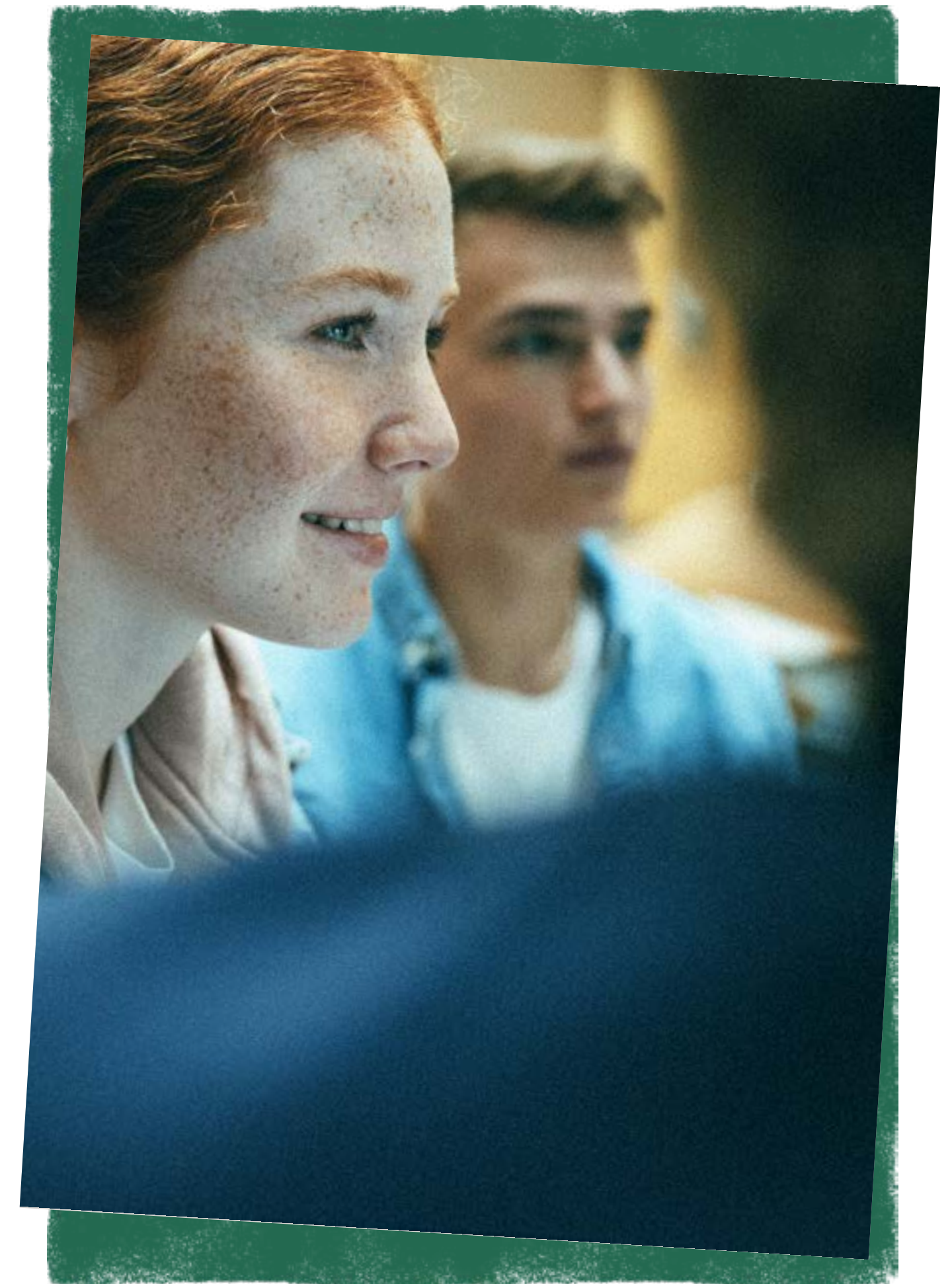
“Det är barnens analys som sätter ramen för de tolkningar och den förståelse som vuxna kan göra utifrån materialet.”

Analysgrupperna bestod av tre till fem tonåringar som fick värdera och reflektera kring hur barnen i undersökningen beskrivit hur det gick till när de skickade nakenbilder till andra. Frågeställningen handlade om hur barnen värderade beteenden i skärningspunkten mellan digitala interaktioner och sex och hur detta påverkade förståelsen för vad som var ett sexualbrott och inte. Tonåringarna presenterades tretton citat där barn svarat på hur det gick till då de skickat nakenbilder och av vilka skäl de skickat. Barnen placerade citaten

i sin egen individuella fyrfältare och graderade om de ansåg beteendet var okej eller inte samt om de såg beteendet som riskfyllt eller säkert. När de placerat ett citat jämförde de sig med de andra barnen och förde en diskussion om likheter och olikheter i sina bedömningar. Facilitatorer från ECPAT ledde samtalet och försäkrade att det fördes i en respektfull ton. De följde även upp det barnen sa med följdfrågor och problematiseringar.

Till skillnad från fokusgrupper var målet här att förstå, tolka och analysera andra barns resonemang. Det är barnens analys som sätter ramen för de tolkningar och den förståelse som vuxna kan göra utifrån materialet. Detta kopplar tillbaka till att se barnet som expert i praktiken och att barn inte bara kan berätta om sin situation utan också föreslå lösningar och komma med relevanta tolkningar. Det ligger dock på de vuxna att skapa ett tryggt rum och stötta barnen i att göra analyser.

Se illustration över metoden för analysen på nästa sida.

- Bakgrund
- Barns delaktighet
- Ett iterativt arbetssätt
- Att skapa berättelser
- Att skapa enkäten
- Att väcka barnens intresse
- Analys av materialet
- Barn som analytiker**
- Att presentera och värdera material
- Att återkoppla till barn
- Sammanfattning
- Fördjupningar

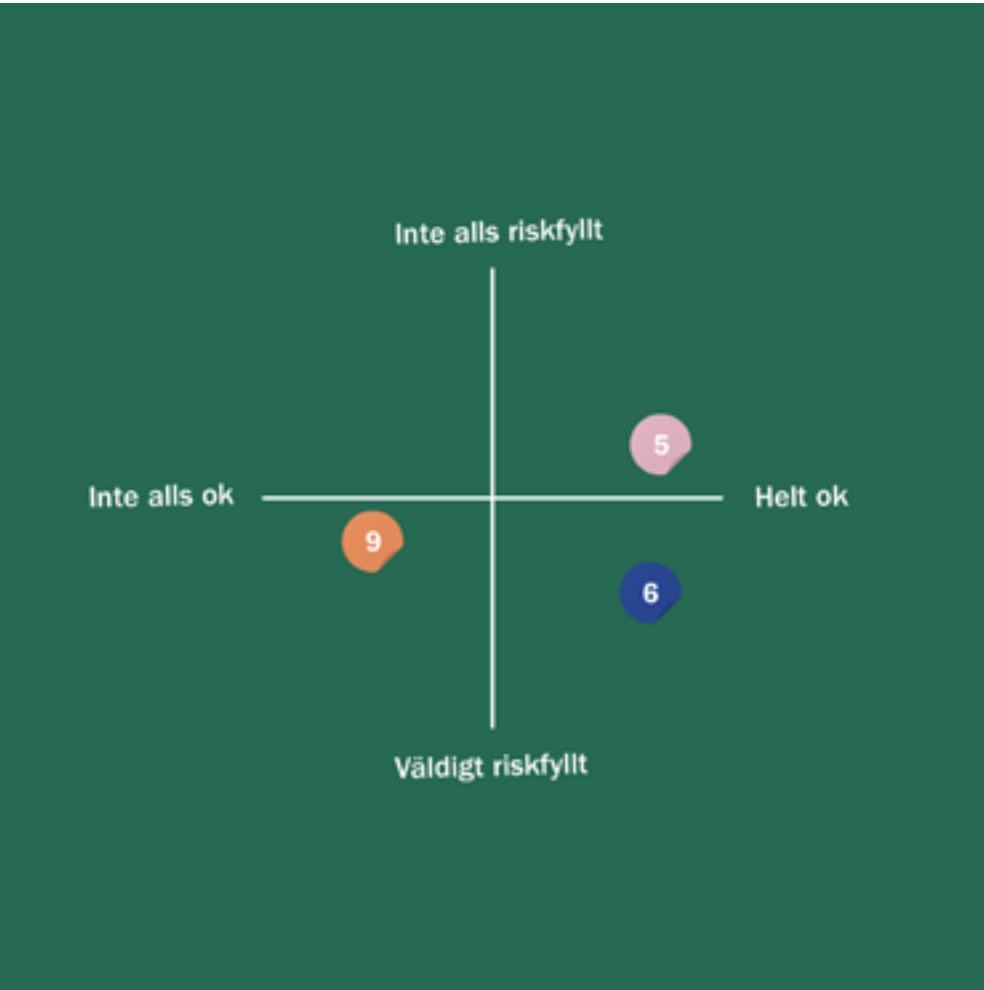
@ECPATSverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Barn som analytiker

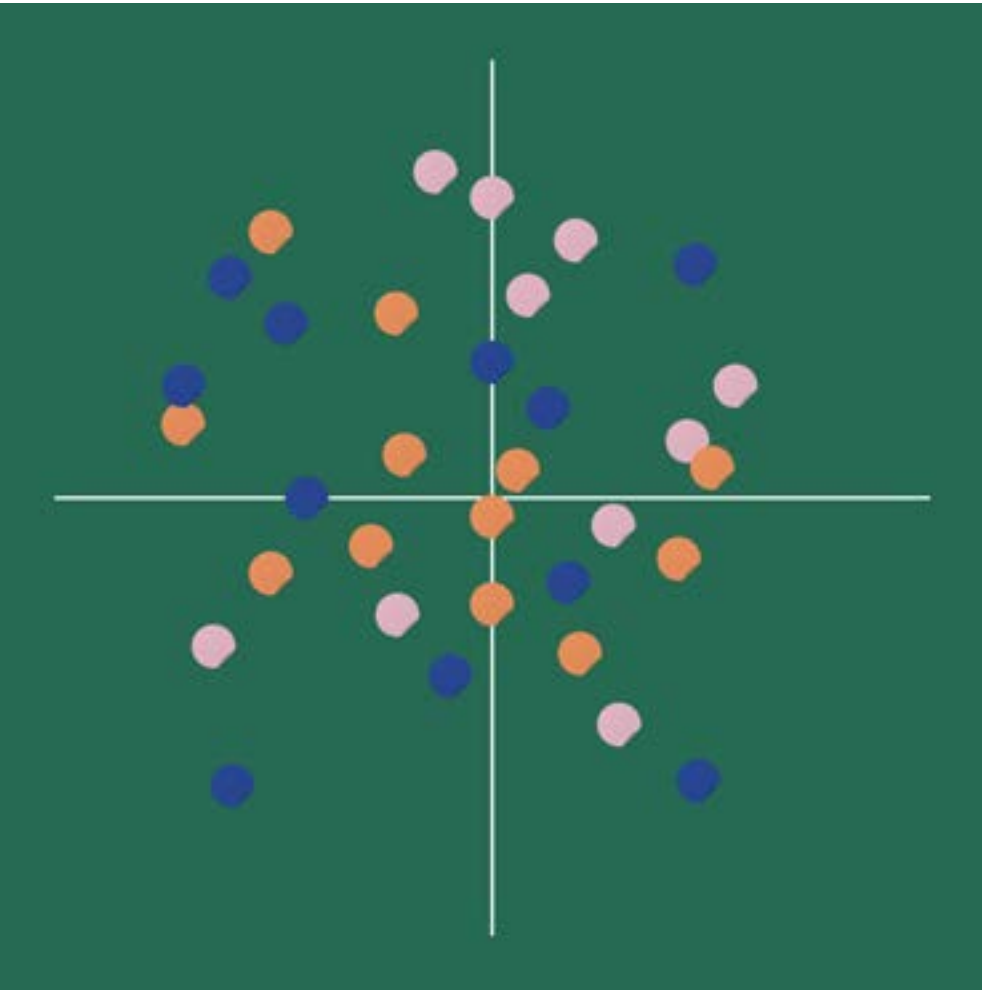
Steg 1

Barnen i analysgruppen tar del av tretton citat som vi valt ut från fritextsvaren i undersökningen. Samtliga citat handlar om varför barn skickar nakenbilder och är utvalda för att spegla ett representativt urval av barnens svar.

Steg 2

Varje barn får ett papper som är uppdelat i fyra fält. De får också klistermärken med nummer som motsvarar citaten. Barnen bedömer beteendet i citatet genom att placera ut klistermärken på fyrfältaren. Efter varje citat jämför vi hur barnen bedömt beteendet i citatet. Detta tjänar som en utgångspunkt för en diskussion inom analysgruppen som spelas in och transkriberas.

Steg 3

Efter att barnen är klara med analysen kan deras skattningar sammanföras till en fyrfältare. Denna gemensamma fyrfältare en snabb visuell översikt av hur barnen i gruppen tolkat materialet. Det gör också att det är lätt att se likheter och skillnader mellan barnen.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

De vuxna kan komplettera barnens analyser med sin kunskap, samla in bakgrundsmaterial från tidigare undersökningar samt bidra med juridisk och teoretisk ram. Under arbetet är det viktigt att den vuxne visar stor respekt för barnens analys och är noggrann med att inte omtolka eller exkludera bitar av det barnen berättar för att de inte passar in.

Då vi tog in barn som analytiker inledde vi med en fråga som berör alla barn och där även de utan specifik erfarenhet kunde delta. Det innebar att vi kunde skapa en tryggt rum för gruppen av barn. Det är inte alltid möjligt och ECPAT arbetar för närvarande med att skapa fler metoder för detta, till exempel anonyma chattgrupper. Vi vidareutvecklar även hur vi kan arbeta med enskilda barn. I vissa frågor kan det vara svårt att ta in barn som analytiker på grund av att en fråga är känslig och att barn utan en viss erfarenhet kan ha svårt att analysera. Detta handlar dock inte om att barn med rätt stöd inte skulle kunna vara analytiker utan om att vi som vuxna saknar kompetensen att identifiera vad som skulle behöva göras i dessa fall. Är detta inte möjligt går skyddet för barnet alltid före och analysen får i dessa fall göras utan barn.

Vill du läsa mer om
barn som analytiker?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Tänk noga igenom vilka barn du vill ha i dina analysgrupper.** Behöver de ha en speciell erfarenhet eller är det oviktigt? Hur borde fördelningen i ålder och kön se ut?
- **Fundera på hur gruppernas komposition bör se ut.** Barn som känner varandra kan känna sig tryggare, men samtidigt kan det göra det svårare att uttrycka en avvikande åsikt. Graden av homogenitet – exempelvis i ålder eller kön – påverkar också dynamiken i gruppen. Relativt ofta vill barnen dela upp sig i grupper själva och det är viktigt att fundera på om det är det bästa.
- **Skapa lagom stora grupper.** Det är viktigt att ha en grupp som är tillräckligt liten för att alla ska komma till tals, men samtidigt tillräckligt stor för att diskussionen kan innefatta olika perspektiv och dynamik mellan barnen. Som tumregel är en grupp på fyra till sex barn en bra storlek.
- **Ge barnen korrekt och åldersanpassad information** kring vad analysgruppen förväntas bidra med och hur det kommer att användas. Ju tidigare barnet får denna information, desto lättare kan de avgöra om de vill delta.
- **Försäkra dig om att gruppen möts på en plats där de kan känna sig trygga.** Att inleda träffen med fika eller mat som barnen uppskattar kan bidra till en god stämning.
- **Den vuxne är samtalsledare, inte en samtalspart.** Den vuxne som leder samtalet ska inte berätta för barnen om sina egna åsikter eller ge stöd åt vissa åsikter som enskilda barn ger uttryck för. Informera barnen om detta i direkt anslutning till att övningarna börjar.
- **Olika former av övningar och en blandning av material kan stötta barnen i att uttrycka sina åsikter.** Det kan både vara så kallat trigger-material som sätter i gång diskussionen och övningar som ger barnet möjlighet att uttrycka åsikter utan ord som pennor och papper, collage eller liknande.
- **Barnen som deltar och bidrar med tid och kunskap bör ersättas för detta.** Denna ersättning bör utgöras av mer än ett par bio-biljetter eller liknande. Det är dock viktigt att inte låta barnen veta detta innan då det skulle kunna innebära att barn som inte är bekväma att delta ändå väljer att göra det för ersättningens skull.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

Att presentera och värdera material

En särskild utmaning för ECPAT har varit hur vi ska presentera materialet från våra undersökningar. Det är både oerhört rikt och det kan finnas en önskan att nå olika målgrupper med olika typer av material. Dessutom kan det skifta hur vi vill analysera och väva samman det kvantitativa materialet i vissa frågor.

ECPAT har i många fall valt att visualisera barnens svar i traditionellt kvantitativa diagram och även ange hur stor andel av barnen som valt att svara på ett visst sätt. När vi talar om gruppen barn som helhet generaliserar vi inte siffrorna från undersökningen. Samtidigt känner vi oss trygga med att tala om mönster, trender och nivåer i mer allmänna ordalag.

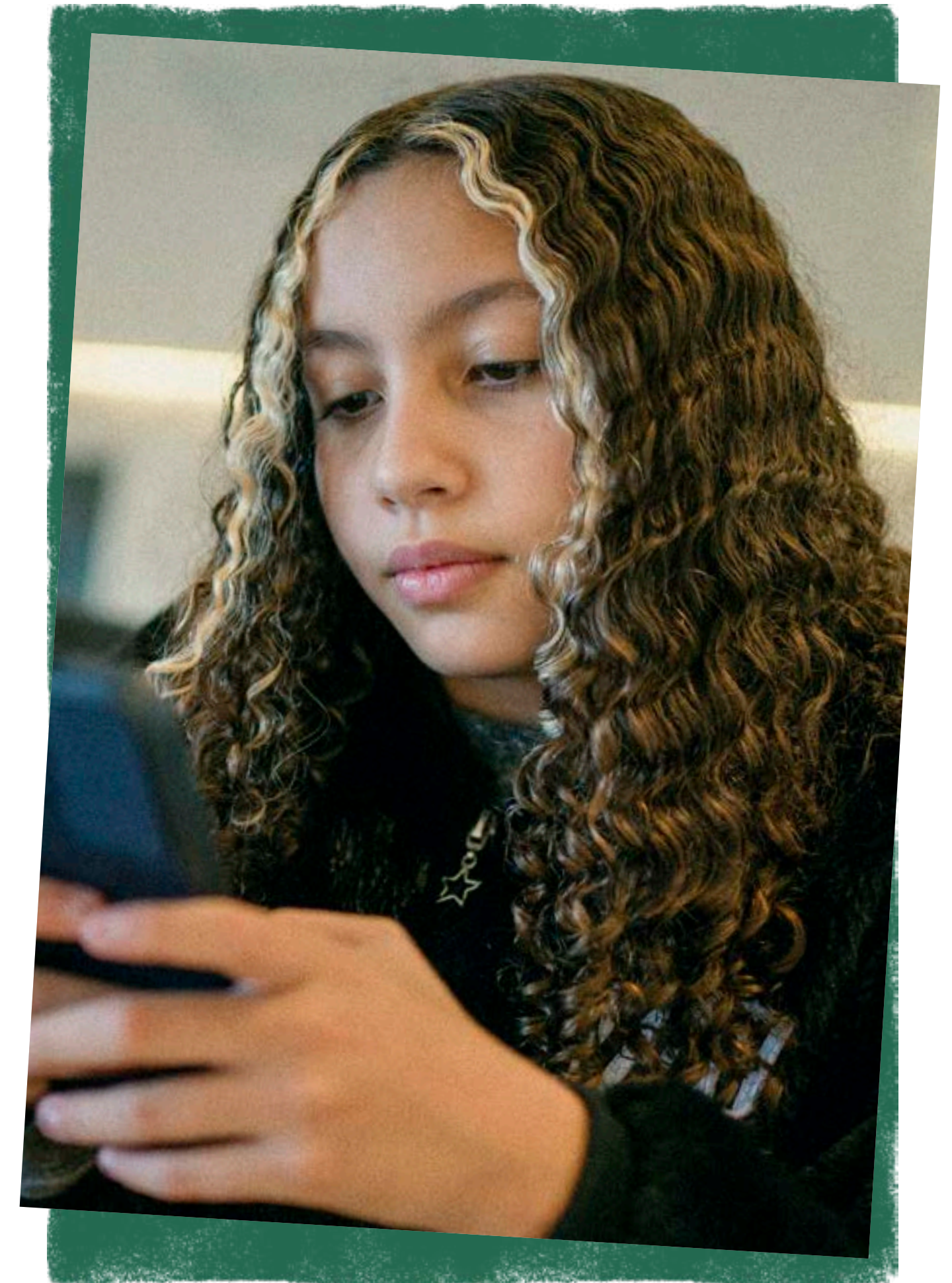
En anledning till att vi valt att generalisera på denna svagare nivå har varit det mycket stora antal barn som deltagit i undersökningen. I åldern 15–17 år motsvarade deltagandet nära två procent av den totala populationen. Det är en mycket hög siffra och utifrån våra bakgrundsvariabler var barnen – förutom en svag övervikt av flickor – representativa.

I våra fokusgrupper och analysgrupper som inte är selekterade för sina erfarenheter av sexuell exploatering fick vi ytterligare stöd för att barn känner igen sig i den verklighetsbeskrivning som enkäten ger uttryck för. Vi såg också att det barnen beskriver om utsatthet i under-

sökningen i stor utsträckning överensstämde med det barnen berättat för oss i vår stödlinje.

Slutligen låg våra resultat, både innehållsmässigt och i korrelationer, i linje med andra kvalitativa och kvantitativa rapporter, avhandlingar och artiklar. Om något avvek i våra resultat var det att barnen i vår enkät rapporterade en högre utsatthet än vad barnen i många andra undersökningar gjort. Detta var sannolikt kopplat till hur frågorna ställdes och att berättelserna gav barnen en större förståelse för vad som efterfrågades.

Ibland är det inte nödvändigt att använda sig av visualiseringar när vi presenterar materialet. Det stora antalet fritextsvar som innehåller mycket personliga berättelser och beskrivningar tillåter oss att förstå och undersöka upplevelser, beteenden och attityder som finns hos barn som deltagit i undersökningen. Tack vare dessa berättelser har vi fördjupat vår förståelse för hur utsattheten gestaltar sig för enskilda barn, vilka strategier vissa barn använder för att skydda sig och annan kunskap som är viktig i vårt arbete för att stödja barn. Barnens berättelser behöver inte vara generaliserbara för att vara relevanta och ge oss en ökad förståelse av de frågor vi vill ställa materialet.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Ytterligare ett sätt att närma sig materialet är att använda samtliga fritextsvar tillsammans för att få en bredare förståelse för barnens upplevelser av sexuellt utforskande och sexuell exploatering på internet. Genom detta arbetssätt kan vi förstå kontexten kring skapandet, skickandet och det icke-samtyckta spridandet av sexualiserat material på internet. I det större materialet framkommer det korrelationer och narrativ som inte framgår tydligt om man tittar på frågan tematiskt eller utifrån grupper av barn. I stället skapar barnens olika upplevelser och reflektioner ett lapp-täcke av hur de relaterar till sexualiserat material beroende på kontext.

Genom att närma sig materialet utifrån ett holistiskt perspektiv åskådliggörs den komplexa väv av relationer, normer och konsekvenser som frågan rymmer men som många traditionella metoder inte har möjlighet att ge svar på.

Vill du läsa mer om att presentera och värdera material?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Låt frågan avgöra vilken data som är relevant.** Olika frågor innebär att olika delar av materialet är relevant. Var tydlig med vilka styrkor och svagheter som finns med den data du presenterar. Var alltid transparent med svagheter.
- **Trots det stora antalet deltagare kan resultaten inte generaliseras okritiskt** på grund av hur urvalet skett. Var tydlig med att siffrorna gäller de barn som deltagit i undersökningen och fundera vilket stöd som finns för att generalisera till mönster och trender hos barn överlag.
- **Det kvalitativa materialet måste hanteras försiktigt** då det är omöjligt att veta hur representativa barnen som lämnar fritextsvar är för gruppen som svarat på undersökningen. De kan fördjupa förståelsen av det kvantitativa materialet, men utgör inte nödvändigtvis en komplett bild av barnens resonemang.
- **Var uppmärksam på och redovisa också åsikter och uttalanden som står i strid med vad andra barn säger** och även de slutsatser de som arbetar materialet ser som viktiga slutsatser. Inget material är utan motsägelser och när även motstridiga uppgifter presenteras ökar trovärdigheten för avsändaren.
- **Lita på ditt material.** På ett övergripande plan bör resultaten kunna styrkas med tidigare forskning eller teoretiska modeller. Samtidigt är målet att producera ny kunskap och att nyansera eller motsäga tidigare resultat kan vara en styrka.
- **Våga experimentera med olika sätt att närma dig materialet.** Det är ovanligt att kvantitativa och kvalitativa data har en så nära koppling till varandra och att barnen som deltagit i analysgrupperna har bidragit med ytterligare kunskap.
- **Redovisa alltid hur du hanterat data.** Det kan ofta vara en bra idé att skapa en teknisk rapport där du sammanställer hur du bearbetat data och vilka val du gjort.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATSverige
 www.ecpat.se
 info@ecpat.se
 +46(0) 8 598 920 00

Att återkoppla till barn

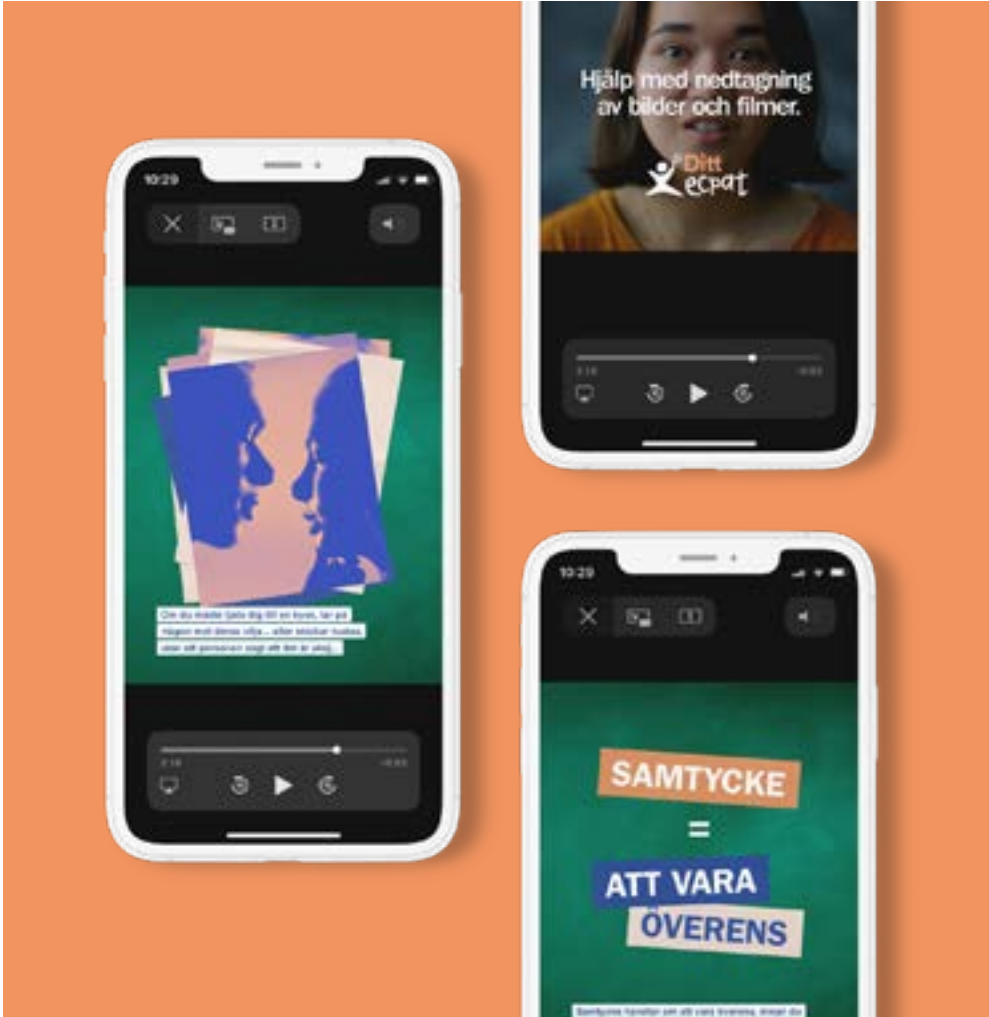
Vid undersökningar riktade till barn är det viktigt att redan från början ha i åtanke hur återkopplingen ska se ut. Nödvändigtvis vill inte alla barn som deltar ha återkoppling - främst vill de bidra med kunskap riktad till vuxna - men att be barn att bidra med tid och kunskap utan att de erbjuds att ta del av resultaten är onödigt och respektlöst.

På ECPAT har vi antagit att barn relativt sällan söker upp och läser rapporter vilket gör att vi har sökt andra vägar att nå ut. En stor del av den kunskap som vi fått tack vare undersökningen har resulterat i korta filmer som lagts ut på nätet för barn som söker information och stöd kring ECPATs frågor. Vi har också utarbetat ett lärarmaterial som till stor del bygger på våra resultat. Slutligen är information om stöddinjen delvis hämtad kunskap från undersökningen. Denna kunskap delas med rådgivare i stöddinjen och den är viktig för att förbättra stödet till de barn som söker kontakt.

För barnen i analysgrupperna ger vi en mer omfattande återkoppling om de önskar. De kan få se hur deras röster presenteras i rapporten och de ges möjlighet att korrigera eventuella fel. De erbjuds också ta del av den färdiga produkten och får kontaktuppgifter till utredarna som författat rapporten om de skulle ha frågor.

Samtidigt fortsätter vi kontinuerligt att arbeta med barn kring hur de vill ha återkoppling och vi

hoppas att i framtiden kunna producera ytterligare material specifikt riktat till barn då vi tror att detta vore värdefullt. Tystnaden kring frågor om sexuell exploatering av barn på internet är stor även bland barn. Många utsatta barn och unga känner sig ensamma i sina erfarenheter.

ECPATs återkoppling till barn har bland annat skett genom filmer med skådespelare och tematiska minirapporter.

Vill du läsa mer om att återkoppla till barn?

Till fördjupning

Viktigt att tänka på

- **Börja tänka på om och varför du ska återkoppla till barnen tidigt.** I många fall kan barnen i ett tidigt skede få återkoppling om hur deras bidrag använts. Det visar att du värderar deras arbete.
- **Tänk på att barn vill ha information på annat sätt än vuxna.** Många barn föredrar filmer framför rapporter. Tryckt material till barn ska vara åldersanpassat.
- **Barn som varit mer aktiva och bidragit med material bör få möjligheten att granska detta före tryck.** De bör också få möjlighet att ta del av den slutgiltiga produkten.
- **Använd resultaten för att öka kontakt-
ytan med barn** som behöver stöd eller information om det är en del av din verksamhet.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Sammanfattning

ECPAT har under tre år arbetat fram en process för undersökningen ”Nude på Nätet” där vi växelvis använt kvantitativa och kvalitativa metoder för att förstå barns upplevelser av sexuell exploatering på internet.

En avgörande del har varit att göra barnen delaktiga i hela processen då vi ser barn som experter och bärare av kunskap som vuxna saknar.

Barnens aktiva deltagande och engagemang har varit avgörande för den framgång vår metod nått och den unika kunskap våra undersökningar resulterat i. Vår första uppmaning till alla som vill göra undersökningar riktade till barn är därför att skapa en plan för barns meningsfulla delaktighet i så många delar som möjligt. Detta gäller inte minst på de områden där barn sällan är delaktiga såsom vid designen av enkäter eller analysen av resultaten.

En andra viktig lärdom, kopplad till den första, är att undersökningar riktade till barn bör sträva efter att barnen själva ska uppfatta den som meningsfull och intressant. Skapa berättelser som barnen kan identifiera sig med och använd samma begrepp som barnen gör. Ge möjlighet till rikligt med fritextsvar och ställ de svåra frågorna på ett direkt sätt som får barn att känna sig respekterade och väcker deras engagemang. Engagemang ökar både antalet barn som deltar och deras generositet. Det är också viktigt att

information om undersökningen väcker deras intresse och vilja att delta.

En tredje lärdom är att arbeta iterativt och inte separera de kvalitativa och kvantitativa delarna av undersökningen. Även i de fall en undersökning genomförs vid ett tillfälle ger varje steg möjlighet till lärdomar och de olika delarna kan stötta varandra. Det kvalitativa materialet kan fylla det kvantitativa med innehåll, nyansering och djup. Det kvantitativa hjälper oss att se fenomen på en aggregerad nivå. Utnyttja rikedomerna i materialet som produceras.

Slutligen är det viktigt att inte glömma bort att en undersökning också kräver en bred kompetens hos de som genomför den. Det måste finnas någon som kan intervjua eller leda fokusgrupper av barn, konstruera berättelser och enkäter samt analysera materialet med både kvalitativa och kvantitativa metoder på ett trovärdigt och transparent vis. På samma vis är det viktigt att presentera materialet på ett sätt som både är korrekt och lyfter fram barnens bidrag.

Vill du veta mer om ECPATs arbete och hur vi jobbar för att stoppa sexuell exploatering av barn? Läs mer på ecpat.se.

Bakgrund

Barns delaktighet

Ett iterativt arbetssätt

Att skapa berättelser

Att skapa enkäten

Att väcka barnens intresse

Analys av materialet

Barn som analytiker

Att presentera och värdera material

Att återkoppla till barn

Sammanfattning

Fördjupningar

@ECPATsverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00

Fördjupningar

Syftet med denna fördjupningsdel är att skapa en djupare förståelse för hur vi skapat undersökningen och vilka antaganden och avgränsningar vi gjort. Denna del är mer teoretisk och riktar sig till de som vill använda sig av ECPATs erfarenheter för att skapa en undersökning riktad till barn och göra den tillsammans med barn.

Målet är inte att uppmana till att göra en kopia av vår undersökning. Vi vill dela med oss av våra erfarenheter för att underlätta för de som vill skapa undersökningar för barn som respekterar barns rätt till delaktighet och som utifrån barnens eget engagemang skapar både bred och djup data.

Ett område som vi vill understryka är behovet av rätt kompetens hos organisationer som gör undersökningar riktade till barn. Det innebär att de som utför både de kvalitativa och kvantitativa delarna av undersökningen måste ha en förståelse för styrkor och svagheter i metoderna och den data som produceras. De som leder undersökningen måste också ha vana av att både intervjua och leda workshops med barn, kunskap om enkätkonstruktion och viss förståelse av svagheter och styrkor med olika typer av urval. Denna kompetens är speciellt viktig då upplägget i våra undersökningar kräver avsteg från traditionella undersökningar och den typen av avsteg kräver att man förstår både varför de görs och hur de påverkar resultaten.

Vi vill återigen betona vikten av information och återkoppling till barn. Barn som deltagit i andra undersökningar lyfter själva att de inte förstår vad deras deltagande bidrar med. Då barnen är frikostiga att dela sina kunskaper med oss är det ett litet krav att de själva ska kunna ta del av våra resultat.

En undersökning som riktar sig till barn, men som inte låter barnen ta del av resultaten via barnens egna kanaler är en undersökning som inte respekterar de som gjort det viktigaste arbetet i undersökningen.

Tillbaka till Barns delaktighet

Barns delaktighet **Fördjupning**

I artikel 12 i barnkonventionens första punkt slås det fast att "Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad".

Trots denna tydliga deklaration om barnets rätt till delaktighet råder det ofta oklarhet om varför och på vilket vis barn ska göras delaktiga i olika processer. Det är inte minst tydligt i undersökningar där barnens deltagande per automatik betraktas som en väg till delaktighet och en möjlighet att göra sin röst hörd. Denna syn på delaktighet, där barn svarar på frågor som definierats av vuxna och där vuxna analyserar barnens svar, är en ofullkomlig och ibland problematisk syn på barns delaktighet. Den underskattar barns förmåga att identifiera viktiga frågeområden och analysera material som skapats och berör dem.

En anledning till att barns delaktighet inte realiseras i högre utsträckning och att den är beroende av vuxnas välvilja är att barnen saknar en tydlig röst och tydliga representanter i samhällsdebatten. Andra grupper som kämpar med att deras röster marginaliseras har under de senaste decennierna – ofta under parollen: "Inget om oss utan med oss!" – framfört sina krav på full delaktighet i beslut, policyer och undersökningar som berör dem. Inom barnrätt framför sällan barn samma krav och det innebär att även

organisationer som arbetar med dessa frågor i alltför många fall ser barns delaktighet som svår och överflödigt.

"ECPATs perspektiv på barns delaktighet är att barn är experter på sina egen situation och att de besitter kunskap som vuxna saknar."

ECPATs perspektiv på barns delaktighet är att barn är experter på sina egen situation och att de besitter kunskap som vuxna saknar. Barn har specifika kunskaper i vissa frågor och enskilda barn ska aldrig antas representera barn i allmänhet. Utifrån det perspektivet är det viktigt att inkludera dem i alla delar av undersökningarna och ge dem tydlig information om var och på vilket vis de ges inflytande. Målet är att tillsammans med barn skapa undersökningar som är relevanta och engagerande för dem och att i nästa steg även analysera resultaten tillsammans. Det är vår övertygelse om att vi då bidrar till bättre undersökningar och djupare kunskap om barns villkor och önskemål.

Kunskap om barn som inte skapas tillsammans med barn är en otillräcklig form av kunskap som ofta visar sig felaktig eller ineffektiv.

Tillbaka till Ett iterativt arbetssätt

Ett iterativt arbetssätt **Fördjupning**

När vi startade projektet var vår utgångspunkt att existerande metoder för att samla in kunskap från barn är otillräckliga av flera skäl. Kvalitativa metoder handlar ofta om en önskan att generalisera utifrån ett fåtal röster och det är svårt att nå sårbara grupper för att få deras perspektiv på frågor som berör dem. Det finns också en tendens att låta enskilda barn representera gruppen barn utan att se att de, precis som vuxna, är en heterogen grupp med olika perspektiv. Vad gäller kvantitativa undersökningar handlar det om sjunkande svarsfrekvens, en utbredd enkättrötthet på skolor och att enkäter alltför ofta utgår från vuxenvärldens frågor utan förståelse för barnens upplevelser och prioriteringar. Brist på delaktighet, otillgängligt språk och litet utrymme för nyansering minskar barnens intresse att delta och dela med sig av upplevelser och kunskap.

Vid skapandet av nya metoder riktade till barn bör fokus ligga på att göra barn delaktiga och väcka känslor av meningsfullhet och engagemang hos de som deltar. För att uppnå detta använder vi på ECPAT oss av designmetodik. Utmärkande för designmetodik är att den är användarfokuserad, iterativ och strävar efter ett helhetsperspektiv.

I vårt fall innebär detta att undersökningens olika delar skapar en helhet som måste fungera tillsammans och barnen bjuds in i så många moment som möjligt. Barnen är våra användare

som tillsammans med oss skapar en process och en design som gör dem villiga att dela med sig av sina kunskaper och får dem att känna att det är meningsfullt. Det iterativa innebär att varje ny omgång är en del av ett utforskande och ses som en prototyp med möjligheten till förbättringar.

”Varje ny omgång är en del av ett utforskande och ses som en prototyp med möjligheten till förbättringar.”

Efter tre års arbete är vi nu övertygade om att vår modell och våra metoder i många fall fungerar och producerar bättre data från barn än traditionella metoder. Vi tror också det är en välfungerande modell för att garantera barn meningsfull delaktighet i hur man utforskar och tolkar deras upplevelser och levnadsförhållanden. Det gör resultaten ännu mer användbara för de som verkligen vill förstå och förbättra för barn i de utmaningar barn möter.

Tillbaka till Att skapa berättelser

Att skapa berättelser **Fördjupning**

Att använda berättelser i en enkät skiljer sig på flera sätt från sin kvalitativa förlaga där barn i en fokusgrupp får reflektera över berättelserna. Den största skillnaden är att i en fokusgrupp interagerar barnen med varandra och berättelserna kan därför innehålla komplexare frågeställningar. I en fokusgrupp är det också möjligt att följa upp oklara uttalanden.

När frågorna presenteras i ett digitalt forum utan undersökningsledare kan barnet avsluta sitt deltagande om inte materialet engagerar eller om det uppfattas som svårgenomträngligt. Berättelserna ska därför hållas korta och problemet måste fokusera på en händelse eller interaktion. I ECPATs fall skulle det kunna innebära att vi inte väljer att beskriva någon som både hotar sig till nakenbilder och som sedan sprider dem – även om det är något som barn kan ha erfarenhet av. En sådan berättelse skulle nämligen öppna för kritik av hotandet, av spridandet eller av båda och det vore svårt att separera dessa från varandra.

Trots denna reducering i komplexitet måste vi fortfarande öppna upp för olika svarsalternativ. Det kräver i sin tur att berättelsen både ligger tillräckligt nära barnens vardag och att den är öppen för olika tolkningar från olika barn. För att uppnå detta behöver intervjuerna som ligger till grund för berättelserna noga analyseras och testas på barn för att fånga upp om berättelsen är tillräckligt meningsfull.

En intervju – ett perspektiv – är ofta inte tillräckligt för att skapa förståelse för barnens tolkning av ett problem. Initialt krävs därför en relativt omfattande datainsamling från barn med likartade erfarenheter men med olika respons. Utifrån det kan en första berättelse skapas och provas mot barn som saknar den specifika erfarenheten, för att se hur de reagerar och om svarsalternativen fortfarande täcker barnens resonemang. Därefter kan berättelsen och svarsalternativen omformas tills barnens resonemang täcks av svarsalternativen och nya test av berättelserna inte skapar nya resonemang.

Oavsett hur väl berättelsen utformas kommer nya perspektiv uppenbara sig och barn kommer att vilja motivera och nyansera varför de svarade som de gjorde. Det är därför viktigt att ha fritextsvar i nära anslutning till berättelsen för att erbjuda denna möjlighet.

”Berättelserna måste därför hållas korta och problemet måste fokusera på en händelse eller interaktion.”

Tillbaka till Att skapa enkäten

Att skapa enkäten **Fördjupning**

Konstruktionen av en enkät där inte alla deltagare besvarar samma berättelser och ingen deltagare besvarar mer än en delmängd av berättelserna, innebär att vissa antaganden måste göras i ett tidigt stadium.

Det kan illustreras med ett exempel:

- Om vi antar att 10 000 barn i genomsnitt besvarar två berättelser var i en undersökning, innebär det vi har 20 000 besvarade berättelser.
- Är vi intresserade av könsskillnader och att hälften av de svarande är flickor och hälften är pojkar har vi 10 000 besvarade berättelser av vardera kön.
- Finns det två berättelser innebär det 10 000 svar på vardera berättelsen och 5 000 av vardera kön.
- Har undersökningen i stället fyra berättelser och barnen fördelas slumpvis mellan dem kommer varje berättelse att ha ungefär 5 000 svar och 2 500 av vardera kön.
- Vid tio berättelser har varje berättelse ungefär 1 000 svar och 500 av vardera kön och så vidare.

Om vi vill undersöka en grupp som utgör en relativt liten del av populationen kan problem uppstå. Vi kan då antingen reducera antalet berättelser så att denna grupp ändå är tillräckligt stor för att göra analyser av, eller så kan vi –

vilket ECPAT gjort i fallet med barn som har en icke-binär könsidentitet – reducera antalet berättelser som denna grupp kan slumpas till. Det senare innebär att vi kommer att sakna svar på flera frågor från den aktuella gruppen, men samtidigt kommer vi att kunna dra mer säkra slutsatser för de berättelser som barnen faktiskt besvarar.

Då barnen väljer hur många berättelser de vill besvara är det viktigt att poängtera att bakgrundsvariabler måste komma före den första berättelsen. När bakgrundsvariabler plockas upp senare är det svårt att veta hur selektionen ser ut hos de som besvarat en berättelse jämfört med de som besvarat fler.

”Om vi vill undersöka en grupp som utgör en relativt liten del av populationen kan problem uppstå.”

Tillbaka till Att väcka barnens intresse

Att väcka barnens intresse **Fördjupning**

Inom kvantitativ metod ses det så kallade obundna, slumpmässiga urvalet som det mest korrekta och som är det enda som garanterar generaliserbarhet. Obundet slumpmässigt urval innebär att deltagare i en studie dras slumpmässigt ur rampopulationen där alla individer har samma sannolikhet att hamna i urvalet.

I vissa fall används stratifierade urval där individer utifrån vissa egenskaper tilldelas en annan vikt än individer som saknar de eftersökta egenskaperna. Klusterurval handlar om att urvalet sker i flera steg, exempelvis att man skapar ett slumpmässigt urval av högstadieskolor och sedan endast rekryterar elever (eller i vissa fall klasser) från de utvalda skolorna. Lite slarvigt skulle man säga att detta ökar sannolikheten för att deltagarna i undersökningen ska vara representativ.

Problemet med slumpmässiga urval är att även om urvalet i sig är slumpmässigt innebär det inte nödvändigtvis att de som besvarar undersökningen är det. Fallande svarsfrekvenser (det är vanligt att enkäter riktade till barn endast besvaras av ungefär 30 procent) och skolor som väljer att inte delta i undersökningar som inte är obligatoriska är två kända problem. I viss utsträckning kan denna bias korrigeras med att man viktar svaren utifrån kända variabler i populationen i förhållande till deras frekvens bland deltagare. Men även med viktning är detta

en korrigering som är partiell och hur representativa deltagare är förblir okänt.

Detta innebär inte att ett icke-slumpmässigt urval som bygger på självrekrytering – det urval ECPAT valt – är bättre rent metodologiskt. Det är sannolikt att de barn som nås av information om undersökningen via vänner eller sociala medier och som väljer att delta, systematiskt skiljer sig från de barn som antingen inte nås av denna information eller väljer att inte delta. Det mycket stora antalet deltagare i våra undersökningar – under 2021 och 2022 runt 13 000 barn i åldern 10–17 år – gör dock att vi anser att det är rimligt att dra vissa slutsatser om mönster i barnens upplevelser av sexuell exploatering på internet. Denna åsikt stärks av att barnen utifrån de bakgrundsvariabler vi kan kontrollera mot populationen verkar göra dem mer representativa än deltagare i många undersökningar med slumpmässiga urval. Genom våra analysgrupper där vi strävar efter heterogenitet får vi dessutom en indikation på att barnen känner igen berättelserna och ofta kan relatera det som beskrivs till händelser i sin egen närhet.

Man bör dock alltid vara försiktig med att bortse från risken för att barnen som deltar inte speglar barn i allmänhet – vilket gäller alla undersökningar där barn delar sina upplevelser.

Tillbaka till Analys av materialet

Analys av materialet **Fördjupning**

Den första delen av analysen handlar om att börja lära känna materialet och säkerställa kvaliteten i insamlade data. Denna del tar tid men är oerhört viktig och det är avgörande för det fortsatta arbetet att det avsätts tillräckligt med tid för att göra det ordentligt.

Datatvätt handlar om att gå igenom data och rensa bort svar som av någon anledning inte kan användas. Det kan handla om att vissa deltagare inte fyllt i tillräckligt mycket för att det ska vara användbart – i vårt fall deltagare som inte fyllt i minst en berättelse. Den andra delen handlar om att rensa bort svar som uppenbart inte är ifyllda på ett seriöst vis. Den som utför datatvätten måste vara mycket försiktig och hellre fria än fälla. Det är också viktigt att inte blanda ihop oseriösa fritextsvar med oseriösa svar som ska städas bort ur data. Även om fritextsvar som ”Om djur inte vill bli uppättna, varför är de då gjorda av mat?” inte tillför något i frågan om sexuella övergrepp på internet innebär det inte att övriga svar inte kan vara seriösa. Att rensa ut en deltagare är därför alltid en helhetsbedömning och måste alltid avgöras från fall till fall. Det är extra viktigt att titta på personer som i bakgrundsvariablerna har svarat på ett ”extremt” sätt på flertalet variabler som till exempel att de är 10 år, icke-binära, bor utan någon av sina föräldrar, har en NPF-diagnos och är födda utanför Sverige av föräldrar födda i Sverige. Detta är inte det samma som att säga att personer som uppfyller

alla dessa kriterier inte existerar, men att det är en kombination som ger skäl till en närmare granskning av materialet. Trots att få svar berörs – i våra undersökningar städas knappt en procent av svaren bort – är det en viktig process då dessa svar annars kan påverka små grupper på ett oproportionerligt sätt och vi riskerar att fel slutsatser dras om dessa.

”Den som utför datatvätten måste vara mycket försiktig och hellre fria än fälla.”

Nästa steg, delvis invävt i det första är att söka efter skevheter i materialet via en känslighetsanalys. I ECPATs fall är det frågor av typen:

- Är barnen som inte svarar på en berättelse men besvarar bakgrundsvariablerna systematiskt annorlunda än de barn som svarar på minst en berättelse?
- Svarar personer som besvarar en berättelse systematiskt på ett annat vis än de som besvarar tre?
- Har barnen som besvarar frågor om brott-utsatthet systematiskt fler eller färre erfarenheter av utsatthet än de som inte gör det?

I de fall där det finns systematiska skillnader måste dessa antingen korrigeras med hjälp av

vikter eller redovisas på annat vis. I många fall räcker det med att skriva en så kallad teknisk rapport som kan delas vid förfrågan.

Slutligen är det viktigt att kontrollera för samvariation mellan olika undersökta variabler då det i annat fall finns en risk att sambandet i materialet missförstås. I vårt fall ser vi till exempel en ökad risk för utsatthet för brott beroende på könsidentitet samt om man identifierar sig som HBTQI. Samtidigt är det en större andel flickor som identifierar sig som HBTQI vilket också är en faktor som påverkar hur personer svarar på de olika berättelserna. För att klargöra vilka delar som är direkt korrelerade med ett visst svar behövs fördjupade analyser på materialet, där styrkan i samtliga korrelationer kontrolleras i samma modell. Dessa modeller presenteras sällan i rapporter då de kan vara svåra att tolka, men det minskar inte vikten av att de utförs som en del av analysarbetet.

Fortsättning av fördjupning på nästa sida.

Tillbaka till Analys av materialet

Det är viktigt att vara mycket försiktig med att presentera korrelationer som kausala samband. Även i fall som verkar självklara – som att könsidentiteten flicka/kvinna ökar sannolikheten för att få oönskade nakenbilder – är det inte givet att det är korrekt. Överlag råder inte omvänd kausalitet vilket skulle innebära att könsidentiteten påverkades av om någon fick oönskade nakenbilder (vilket är sällsynt även om det finns anekdotiskt stöd för att ett samband mellan sexuella trakasserier på internet och icke-binär könsidentitet existerar i vissa fall). Däremot kan det finnas mellanliggande variabler – vi vet till exempel att flickor spenderar mer tid och är mer aktiva på sociala medier vilket skulle kunna leda till fler trakasserier.

När vi genom analysen fått en deskription av vad materialet säger, med utgångspunkt i de frågor som fanns då undersökningen skapades, kan vi gå vidare till fritextsvaren. Dessa fritextsvar kan – med förbehåll för att många barn inte skriver fritextsvar – fylla det kvantitativa materialet med innehåll. Svar som beskriver egen utsatthet visar vad det kan innebära för det individuella barnet. Dessutom kan strategier för att undvika utsatthet nyanseras och attityder till offer och förövare kan framträda tydligt.

I detta steg mellan det kvalitativa och det kvantitativa är det viktigt att vara medveten om ett antal saker:

- Fritextsvaren är selektiva. Alla barn lämnar inte svar och vissa ger mer information än andra. Det är svårt att veta vilka barn som skriver mycket och vilka som är fåordiga eller tysta och om det finns en systematisk skillnad mellan grupperna vad gäller strategier och attityder.
- Alla barn som svarar har inte samma upplevelser och en del av analysen handlar om att lyfta upp skillnader och motsättningar i barnens svar. Resonemang som sticker ut, även om de är få, är i denna del av analysen lika viktigt som de delar där många barn resonerar på samma sätt. Ju bredare materialet är desto större sannolikhet att det kan beskriva barns resonemang på ett rättvist och nyanserat vis.
- Denna del av analysen innebär en systematisering av fritextmaterialet, inte en tolkning av det. Det är därför viktigt att tematisera materialet på ett så neutralt vis som möjligt och inte sortera det i önskvärda och problematiska svar.
- Fritextsvaren är grunden för analysen tillsammans med barnen. Det kan vara svårt för barn att samtala kring och analysera statistiska mönster men fritextsvar där andra barn resonerar kring en fråga är något som de flesta kan förhålla sig till. Genom att sortera materialet tematiskt blir det också lättare att skapa ett material som är representativt för undersökningen till barnen.

I slutet av den första delen av analysen är det viktigt att strukturera materialet kring frågor att gå vidare med. Det innebär att föra med sig de kvantitativa resultaten och koppla dem samman med fritextsvaren. Denna koppling är viktig för att kunna inkludera barnen i de senare delarna av analysen.

Tillbaka till Barn som analytiker

Barn som analytiker **Fördjupning**

Det viktigaste att komma ihåg i arbetet med barn som analytiker är att de ska ses som medarbetare snarare än uppgiftslämnare. Det innebär att de utifrån sin förståelse av världen ska resonera kring hur andra barn har svarat, inte att de ska berätta om sina egna erfarenheter. Detta måste vara tydligt i den information de får och hur de vuxna presenterar materialet. Det är viktigt att de känner sig trygga med situationen och förstår att deras arbete kommer att påverka rapporteringen. I så stor utsträckning som möjligt ska de få ta del av materialet så oredigerat som möjligt och få resonera kring det utifrån ett fåtal tydliga och öppna frågor. Det är viktigt att barnen som deltar vet att samtalet spelas in och att de får information om hur materialet kommer att användas. Fråga alltid barnen om de vill förhandsgranska hur deras citat används i ert arbete och ge dem tillräcklig tid för att svara.

”Det viktigaste att komma ihåg i arbetet med barn som analytiker är att de ska ses som medarbetare snarare än uppgiftslämnare.”

Barnen ska ges tillgång till ett så brett material som möjligt så att analysen kan appliceras brett. I den mån det finns möjlighet kan visuellt och taktill material användas för att initiera en

diskussion. Vuxna som deltar ska facilitera diskussionen och inte vara aktiva deltagare. Inför denna del av analysen är det viktigt att veta vad som efterfrågas av barnen och därför behöver det finnas en diskussionsguide. Denna ska innehålla frågorna som barnen ska ställa till materialet, men också uppföljningsfrågor om samtalet mellan barnen stannar av. Uppföljningsfrågorna är vanligtvis inte möjliga att skapa i detalj då de ofta handlar om att spegla tillbaka barnens resonemang och be dem förtydliga hur de tänker. Det kan också handla om att ställa två positioner mot varandra för att förstå om de är ömsesidigt exkluderande eller bara beskriver ett fenomen från två olika perspektiv. Ibland finns det dock frågor som det är viktigt att få svar på och som inte nödvändigtvis kommer fram i samtalet. I dessa fall kan frågan ställas direkt, antingen i slutet eller kopplat till ett specifikt citat där det finns en naturlig koppling. Gå igenom detta material med alla samtalsledare för att försäkra er om att alla förstått upplägget.

Under hela diskussionen är det viktigt att ta hänsyn till stämningen i gruppen och att i så stor utsträckning som möjligt dokumentera denna. Det är bra att skapa material som dokumenterar stämning och engagemang. I vissa grupper finns det en tydlig strävan efter konsensus medan det i andra är mer öppet att tycka olika. En stark röst kan också påverka gruppen. Det är de vuxna samtalsledarnas uppgift att garantera att alla

kommer till tals och att samtalstonen mellan barnen är respektfull.

Kom ihåg att detta är barnens analys och den ska i så hög grad som möjligt presenteras utan att tolkas. Det finns sätt att fördjupa och förtydliga barnets analys genom att kontextualisera och ge det en teoretisk inramning, men detta måste göras med respekt för barnens röster. Varken i samtalet eller i rapporteringen är det de vuxnas uppgift att bedöma och tolka barnens analys.

Tillbaka till
Att presentera och värdera material

Att presentera och värdera material **Fördjupning**

En mycket viktig del i presentationen är att tänka på vilken data som presenteras och vilka metoder som använts för att analysera den. I detta arbete är transparens av största vikt så att mottagaren själv kan värdera informationen de får. I allt för hög grad har organisationer vant sig vid att presentera rapporter och undersökningar utan att samtidigt redogöra för hur data samlats in och analyserats. Även om det kan på kort sikt kan fungera att presentera uppseendeväckande slutsatser utan att redogöra för hur man kommit fram dem är det förödande på lång sikt. Brist på transparens öppnar också rapporteringen för kritik av både resultat och organisationen som helhet.

Det är ofta effektivt att presentera sitt material med hjälp av diagram och grafer. Denna typ av visualiseringar gör att mottagaren snabbt bildar sig en uppfattning om vad som kommuniceras. Text kan fungera som en fördjupning. En tumregel är att alla visualiseringar ska vara så rena som möjligt och kommunicera endast en sak. Felaktiga eller plottriga diagram sänker trovärdigheten och riskerar att irritera mottagaren vilket minskar trovärdigheten för helheten. På samma vis ska infografik kontrolleras noga så att de verkligen förmedlar data korrekt och lättförståeligt.

I vissa fall används bara den kvalitativa delen av materialet och det gäller då att inte falla för

frestelsen att generalisera dessa resultat till det kvantitativa materialet. Fritextsvaren tjänar som en illustration av hur individuella barn resonerar då de svarar på ett visst sätt men det innebär inte att individuella barns svar nödvändigtvis går att generalisera till alla barn som svarat på ett visst sätt.

Om barn används som analytiker är det viktigt att deras analys utgör stommen i presentationen och att deras röster får träda fram utan att tolkas. Det är lätt för vuxna att tro att de vet bättre än barn och att de kan kommunicera vad barn sagt till andra vuxna men detta riskerar att förvränga resultaten. När materialet efter analysen systematiserats är det därför mycket viktigt att det görs på ett vis som för fram barnens röster och inte i allt för hög grad anpassas till den tilltänkta mottagaren.

I en målgruppsanalys av resultaten är det viktigt att tänka på hur materialet förpackas. Det är lätt att tänka i rapporter vid sammanfattning av resultat men ibland kan filmer, poddar eller presentationer fungera bättre. Dessa alternativa sätt att framföra resultat på är ofta mer lättillgängliga och lättare att sprida.

Slutligen är det rimligt att mötas av ifrågasättande och frågor när man arbetar med nya metoder. Var öppen med vad du vet och kan säga men var också öppen med vad du ännu inte kan svara på.

Tillbaka till Att återkoppla till barn

Att återkoppla till barn **Fördjupning**

En återkommande kardinalsynd när det gäller undersökningar om barns erfarenheter och upplevelser är att barnen inte får ta del av undersökningens resultat. Det är svårt att förstå skälet till denna underlåtenhet – att de som gör undersökningar om barn hoppas att det de gör ska gynna barnen samtidigt som de inte ger barnen information om vad man kom fram till. Barn både vill och kan ta till sig resultaten av undersökningar – direkt eller indirekt – och att inte ha detta som utgångspunkt är återigen att underskatta barnen. Bristen på återkoppling är också kopplat till barns vilja att delta framgent.

”Vi kommunicerar till barn att vi lyssnat och lärt oss av dem samtidigt som vi också vet att barn ibland behöver kunskap och stöd av vuxenvärlden på sina villkor. Målet med återkopplingen blir en pågående dialog där vi bjuder in barnen att delta.”

Det viktiga är att återkopplingen sker på ett sätt som barnen vill ta till sig och att den kommuniceras i de kanaler barnen själva använder. Det innebär ofta att resultaten inte paketeras

som ett resultat av en undersökning. I ECPATs fall utgörs en stor del av vår återkoppling till barn av skolmaterial, informationskampanjer och digitala produkter som grundar sig i av vad vi lärt oss av undersökningen i kombination med sådant barn ofta saknar kunskap om, såsom juridik eller vart de kan vända sig för att få stöd. Vi kommunicerar till barn att vi lyssnat och lärt oss av dem samtidigt som vi också vet att barn ibland behöver kunskap och stöd av vuxenvärlden på sina villkor. Målet med återkopplingen blir en pågående dialog där vi bjuder in barnen att delta.

Speciellt tydligt är detta i vår stödverksamhet, Ditt ECPAT, där undersökningen inneburit en viktig källa till kunskap om barns vardag och hur barn vill bli bemötta oavsett om det gäller information eller stöd. I praktiken har alla delar av vår stödverksamhet skapats genom att aktivt involvera barn och bjuda in dem på ett sätt där vi kan visa att vi både förstår dem och att vi kan hjälpa dem.

Vi har de senaste två åren sett hur vår stödverksamhet expanderat kraftigt och att allt fler barn vänder sig till oss. Barns kunskap har varit ovärderlig för att möjliggöra denna utveckling.

@ECPATSverige
www.ecpat.se
info@ecpat.se
+46(0) 8 598 920 00